

iTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

HAFTALIK
EKONOMİ BÜLTENİ | 29 OCAK
2024

Ekonomide Son Gelişmeler

22 | 26 OCAK

- 3 YURT DIŞI ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ
- 5 HANEHALKI YURT İÇİ TURİZM III. ÇEYREK
- 6 TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ
- 8 FİNANSAL HİZMETLER GÜVEN ENDEKSİ
- 9 SEKTÖREL GÜVEN ENDEKSLERİ
- 10 REEL KESİM GÜVEN ENDEKSİ
- 11 İKTİSADİ YÖNELİM İSTATİSTİKLERİ
- 12 KAPASİTE KULLANIM ORANI
- 13 PARA POLİTİKASI KURULU KARARI
- 14 KIZILDENİZ'DE ÇALAN ÇANLAR
- 16 2024 DÜNYA EKONOMİK DURUMU VE BEKLENTİLER RAPORU

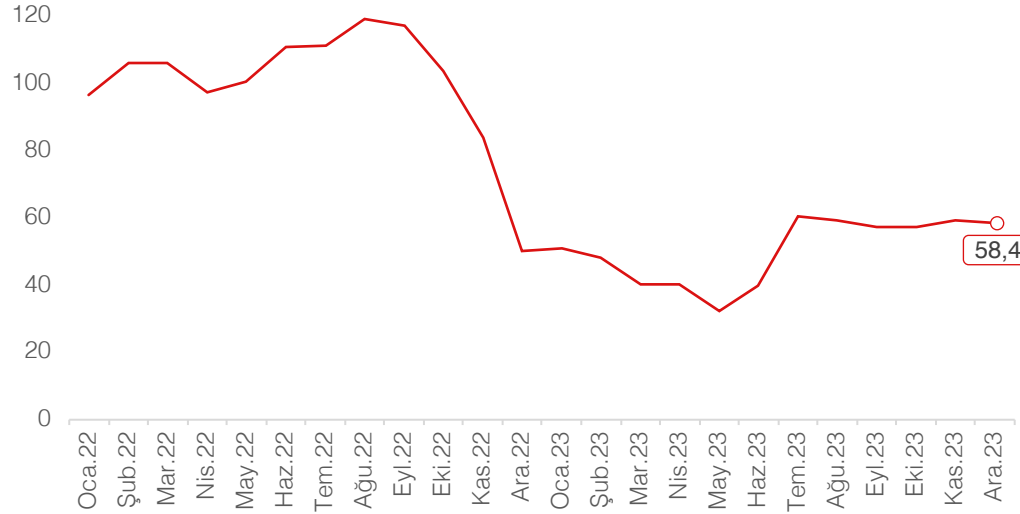
Yurt Dışı Üretici Fiyat Endeksi (YD-ÜFE)

“YD-ÜFE’de Yıllık %58,4 Artış”

YD-ÜFE 2023 yılı aralık ayında bir önceki aya göre %2,28, bir önceki yılın aynı ayına göre %58,4 oranında artış gösterdi.

YD-ÜFE, ülke içerisinde üretimi yapılan ve yurt dışına satışı konu olan ürünlerin üretici fiyatlarındaki değişimi göstermektedir.

YD-ÜFE Yıllık Değişim Oranları

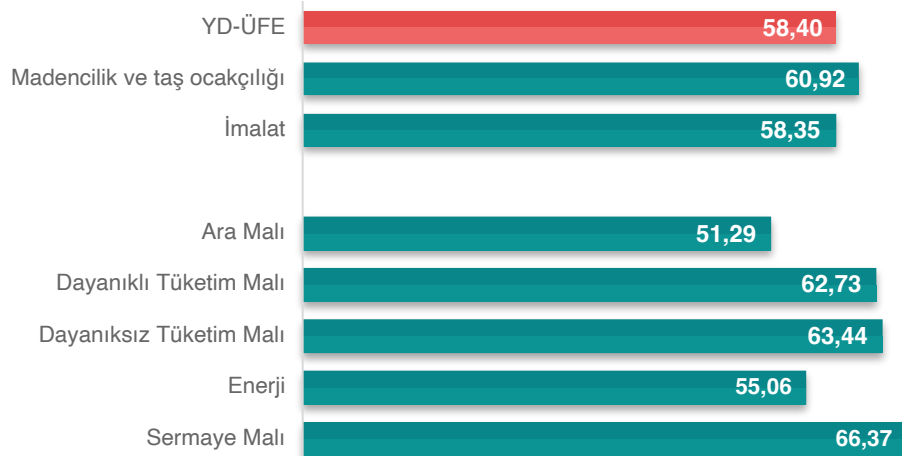
Kaynak: TÜİK

Yurt Dışı Üretici Fiyat Endeksi (YD-ÜFE)

“YD-ÜFE Sermaye Mali Grubunda Yıllık %66,37 Artış”

Sanayinin sektöründe yıllık fiyat değişimleri incelendiğinde, madencilik ve taş ocakçılığında %60,92, imalatla %58,35 artış gerçekleştiği görülüyor. Ana sanayi gruplarında ise ara malında %51,29, dayanıklı tüketim malında %62,73, dayanıksız tüketim malında %63,44, enerjide 55,06 ve sermaye malında %66,37 oranında artış kaydedildi.

YD-ÜFE Yıllık Değişim Oranları

Hanehalkı Yurt İçi Turizm III. Çeyrek

“Yerli Turistlerin Yurt İçinde Yaptıkları Seyahat Harcamalarında %79,9’luk Artış Gerçekleşti”

Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarından oluşan III. çeyrekte, yurt içinde ikamet eden 19 milyon 467 bin kişi seyahate çıktı. Bir ve daha fazla geceleme kaydı ile ülke içinde yaptıkları toplam seyahat sayısı bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %1,7 artarak 23 milyon 780 bin seyahat olarak kaydedildi. Yerli turistlerin yurt içinde yaptıkları seyahat harcamaları bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %79,9 artarak 113 milyar 996 milyon 644 bin TL olarak kaydedildi. Bu seyahat harcamalarının %89,7’sini kişisel harcamalar, %10,3’ünü ise paket tur harcamaları oluşturdu. Seyahat başına yapılan ortalama harcama ise 4 bin 794 TL olarak gerçekleşti.

III. çeyrekte harcama türlerinin toplam seyahat harcamaları içerisindeki dağılım oranlarına bakıldığında, en fazla paya %31,7 ile yeme ve içme harcamaları, %23,5 ile ulaştırma harcamaları ve %21,7 ile konaklama harcamaları sahip oldu.

Seyahate Çıkan Kişilerin Seyahat Harcamaları, III. Çeyrek: Temmuz-Eylül, 2023

Yıl	Çeyrek	Toplam Harcama (Bin TL)	Değişim Oranı (%)	Paket Tur Harcaması (Bin TL)	Değişim Oranı (%)	Kişisel Harcama (Bin TL)	Değişim Oranı* (%)	Seyahat Başına Ortalama Harcama (TL)
2022	Yıllık	114.317.183	96,7	10.774.129	111,4	103.543.055	95,3	2.185
	I	12.184.330	100,4	665.626	162,5	11.518.703	97,7	1.383
	II	19.707.895	83,8	1.615.256	91,2	18.092.639	83,1	1.727
	III	63.366.190	112,6	7.175.247	121,2	56.190.944	111,6	2.710
	IV	19.058.768	65,8	1.317.999	74,9	17.740.769	65,1	2.186
2023	Yıllık							
	I	22.271.455	82,8	1.223.819	83,9	21.047.636	82,7	2.207
	II	47.792.417	142,5	4.480.889	177,4	43.311.528	139,4	2.971
	III	113.996.644	79,9	11.753.665	63,8	102.242.978	82,0	4.794

Tablodaki rakamlar, yuvalamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

*Değişim oranı: Bir önceki yılın aynı dönemine göre hesaplanmaktadır.

Kaynak: TÜİK

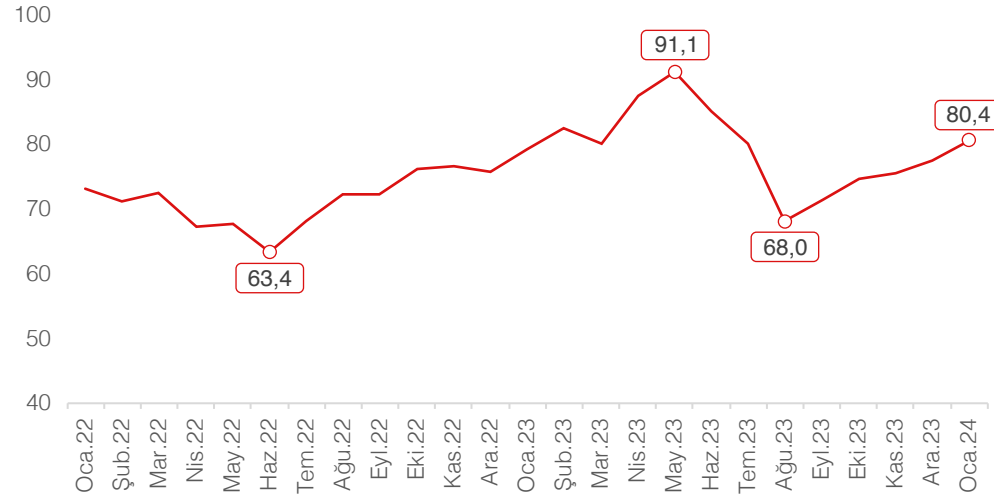
Tüketici Güven Endeksi

"Tüketici Güven Endeksinde Son 7 Ayın Zirvesi"

Tüketicilerin geleceğe yönelik beklentilerine ilişkin önemli bir ölçüt olma niteliği taşıyan Tüketici Güven Endeksi, ağustos ayı sonrasında başlayan kademeli yükselişini yeni yılda devam ettirerek son 7 ayın zirve noktasına ulaştı. Söz konusu endeks ocak ayında %3,9'luk artış ile 80,4 seviyesine yükselse de 2023 Mayıs ayında görülen 91,1 zirvesinin gerisinde kaldı. Yine de endekste gerçekleşen yukarı yönlü hareket, alt endekslerdeki yükselişle birlikte ekonomiye dair beklentilerin yeni yıla iyimser bir görünüm ile başladığını göstermektedir.

Tüketici güven endeksi, tüketicilerin maddi durum ve genel ekonomiye ilişkin mevcut durum değerlendirmeleri ile gelecek dönem beklentileri, harcama ve tasarruf eğilimlerinin ölçüldüğü aylık tüketici eğilim anketleri sonuçlarından elde edilmektedir.

Tüketici Güven Endeksi

Tüketici Güven Endeksi

“Genel Ekonomik Durum Beklentisinde %6,0’lık İyileşme”

Ocak ayında gelecek 12 aylık dönemde hanenin maddi durum beklentisi bir önceki aya göre %4,5 artarak 79,5 oldu. Gelecek 12 aylık döneme yönelik genel ekonomik beklentisi de bir önceki ay 75,8 seviyesinde gerçekleşirken, ocak ayında %1,8 artış göstererek 77,2 seviyesinde gerçekleşti.

Tüketici Güven Endeksi, Alt Endeksleri ve Değişim Oranları, Ocak 2024

	Endeks		Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%)	
	Aralık	Ocak	Aralık	Ocak
Tüketici Güven Endeksi	77,4	80,4	2,6	3,9
Mevcut Dönemde Hanenin Maddi Durumu	63,4	67,2	3,4	6,0
Gelecek 12 Aylık Dönemde Hanenin Maddi Durum Beklentisi	76,1	79,5	2,1	4,5
Gelecek 12 Aylık Dönemde Genel Ekonomik Durum Beklentisi	75,8	77,2	3,3	1,8
Gelecek 12 Aylık Dönemde Dayanıklı Tüketim Mallarına Harcama Yapma Düşüncesi	94,5	97,9	2,0	3,6

■ Tüketici fiyatlarının değişimine ilişkin düşünce ve beklenti endekslerindeki düşüş tüketici fiyatlarında artış düşüncesini/beklentisini göstermektedir.

■ Anket sonuçlarından hesaplanan tüketici güven endeksi 0-200 aralığında değer alabilmektedir. Tüketici güven endeksinin 100'den büyük olması tüketici güveninde iyimser durumu, 100'den küçük olması tüketici güveninde kötümser durumu göstermektedir.

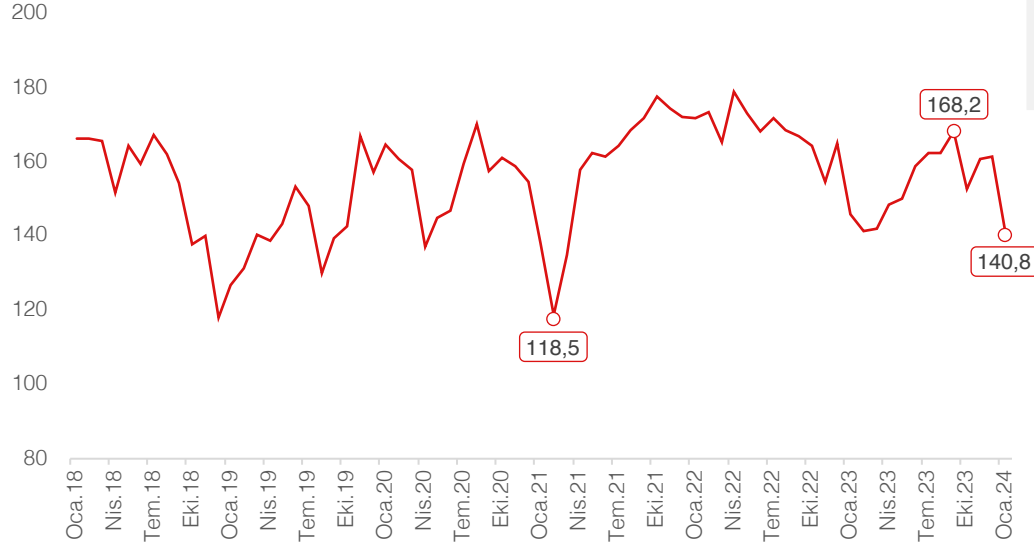
Finansal Hizmetler Güven Endeksi

“Finansal Hizmetler Endeksinde Keskin Düşüş”

Finansal Hizmetler Güven Endeksi, ocak ayında bir önceki aya göre 20,6 puan azalarak 140,8 seviyesinde gerçekleşti.

Endeksin alt kırılımlarını oluşturan, son üç aydaki iş durumu, son üç aydaki hizmetlere olan talep ve gelecek üç aydaki hizmetlere olan talep beklentisi olmak üzere tüm alt endekslerin endeksi azalış yönünde etkilendiği dikkat çekmektedir.

Finansal Hizmetler Güven Endeksi

Finansal Hizmetler Güven Endeksi, finansal sektörde faaliyet gösteren 142 kuruluşun TCMB “Finansal Hizmetler Anketi”ne verdikleri yanıtlara dayalı olarak hesaplanmaktadır.

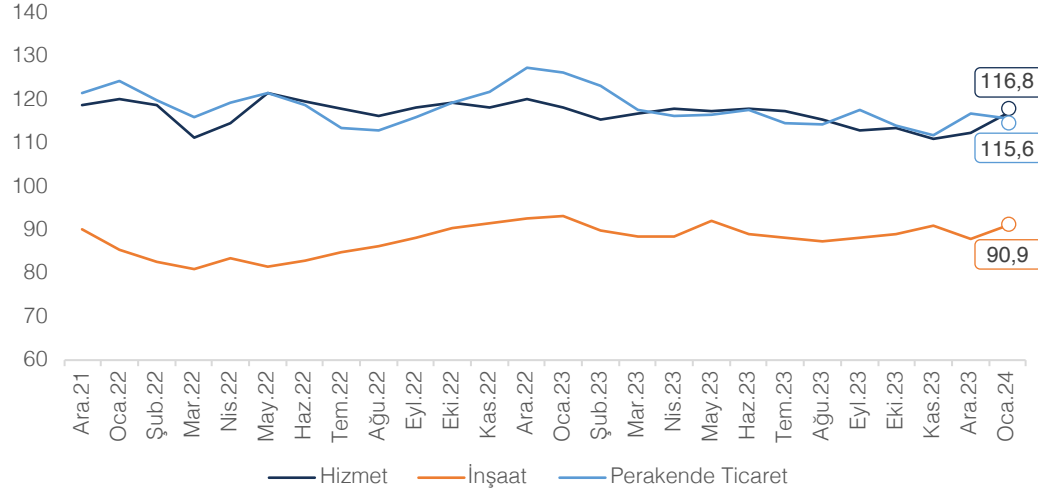
Sektörel Güven Endeksleri

“Hizmet ve İnşaat Sektörlerinde Artış, Perakende Ticaret Sektöründe Azalış”

Mevsim etkilerinden etkilerden arındırılmış sektörel güven endeksleri ocak ayında bir önceki aya göre hizmet sektöründe %4, inşaat sektöründe %3,3 oranında artış gösterirken perakende ticarete ise %1 oranında azalış kaydetti.

Güven endekslerinin alt kırılımlarına bakıldığında hizmet sektöründe son 3 aylık dönemde iş yapma durumu bir önceki aya göre %6,2; hizmetlere olan talep ise %2,9 oranında artış kaydetti. Aynı sektörde geleceğe ilişkin 3 aylık talep beklentisi de %3 arttı. Perakende ticaret sektörü güven endeksinde ise bir önceki aya göre artış son 3 aylık dönemdeki iş hacmi satışlarda (%4,9) oldu. Mevcut mal stok seviyesi (-%2,6) ve gelecek 3 aylık dönemdeki iş hacmi-satışlar beklentisinde (-%5,6) azalış gerçekleşti. İnşaat sektöründe alınan kayıtlı siparişlerin mevcut düzeyinde %6,6; gelecek 3 aylık dönemde toplam çalışan sayısı beklentisinde %0,6 oranında artış kaydedildi.

Sektörel Güven Endeksleri (Mevsimsel Etkilerden Arındırılmış)

İnşaat sektörü güven endeksinde mevcut mal stok seviyesi endeksinin artışı stok azalışını, azalışı ise stok artışını göstermektedir.

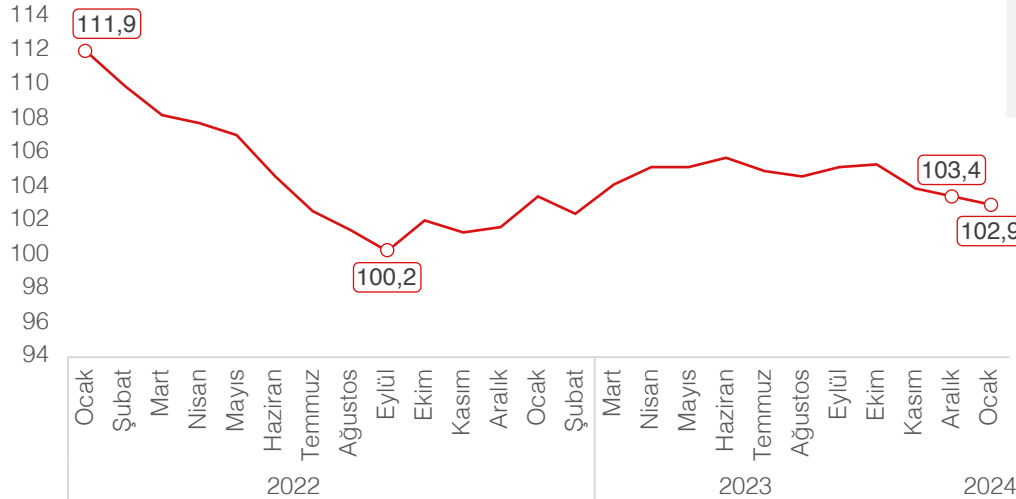
Reel Kesim Güven Endeksi

“Reel Kesim Güven Endeksinde Aylık 0,5 Puan Azalma”

Ocak ayında mevsimsellikten arındırılmış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE-MA), bir önceki aya göre 0,5 puan düşerek 102,9 seviyesinde kaydedildi.

Mevsimsellikten arındırılmamış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE) ise bir önceki aya göre 1,8 puan artarak 100,9 seviyesinde gerçekleşti. Böylece endeks tekrar eşik değerin üzerine çıkmış oldu.

Reel Kesim Güven Endeksi (Mevsim Etkilerinden Arındırılmış, RKGE-MA)

Reel kesim güven endeksi ile imalat sanayinde kısa dönemli eğilimler izlenerek, ekonomik faaliyetlerin yönünü tahmin edebilmek mümkündür.

İktisadi Yönelim İstatistikleri

“Gelecek On İki Aylık Dönem İçin Yıllık ÜFE Beklentisinde Düşüş”

Endeksi oluşturan anket sorularına ait yayılma endeksleri incelendiğinde mamul mal stoku, mevcut toplam sipariş miktarı, son üç aydaki toplam sipariş miktarı ve sabit sermaye yatırım harcamasına ilişkin değerlendirmelerin endeksi artış yönünde etkilendiği; gelecek üç aydaki toplam istihdam, genel gidişat, gelecek üç aydaki üretim hacmi ve gelecek üç aydaki ihracat sipariş miktarına ilişkin değerlendirmelerin ise endeksi azalış yönünde etkilendiği görülüyor.

Gelecek on iki aylık dönem sonu itibarıyla yıllık ÜFE beklentisi bir önceki aya göre 3,8 puan azalarak yüzde 55,0 seviyesinde gerçekleşti. Diğer yandan son üç aydaki rekabet gücüne ilişkin gelişmeler değerlendirildiğinde, yurt içi piyasalardaki rekabet gücüne ilişkin olarak bir önceki dönemde azalış bildirenler lehine olan seyrin zayıfladığı görülüyor.

Reel Kesim Güven Endeksi (Mevsim Etkilerinden Arındırılmış, RKGE-MA)

	Son Üç Ay	Mevcut Durum	Gelecek Üç Ay
Üretim Hacmi	↓ ↓		↑ ↓
Toplam Sipariş Miktarı	↑ ↓	↑ ↑	↑ ↓
İç Piyasa Sipariş Miktarı	↑ ↓	↑ ↑	↑ ↓
İhracat Sipariş Miktarı	↓ ↓	↑ ↑	↑ ↓
Toplam İstihdam			↓ ↑
Ortalama Birim Maliyet Satış Fiyatı	↑ ↓		↑ ↑
Satış Fiyatı			↑ ↑

İktisadi Yönelim Anketi ile üretim girdilerinin maliyetleri ve satış fiyatları hakkında imalat sanayinin beklenti ve gerçekleştirmelerini takip etmek mümkündür.

• Kısa oklar bir önceki aya göre (aylık) değişimleri, uzun oklar ise bir önceki yılın aynı aya göre olan (yıllık) değişimleri göstermektedir.

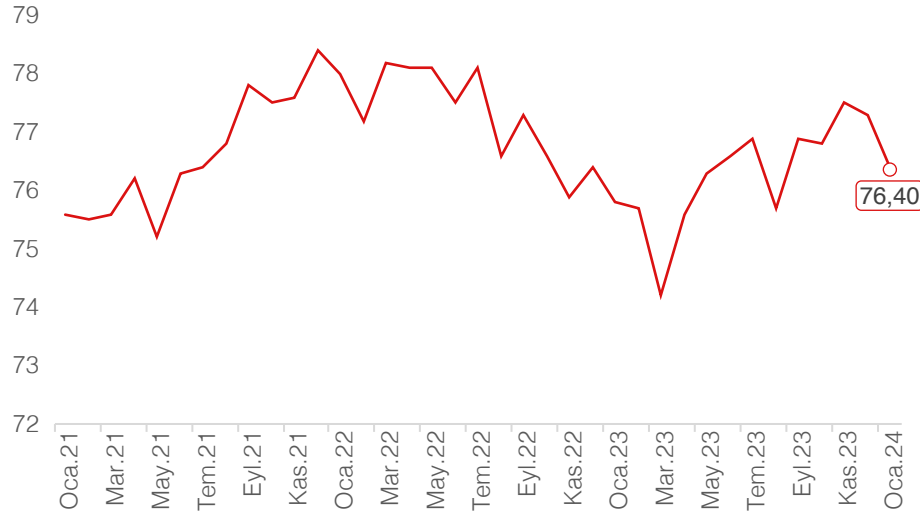
• Maliyet ve satış fiyatı değişkenleri dışındaki değişkenlerde lacivert oklar artışı, kırmızı oklar ise azalışı göstermektedir.

Kapasite Kullanım Oranı

“Kapasite Kullanım Oranında Ocak Ayında 0,9 Puan Azalış”

İmalat sanayisi genelinde kapasite kullanım oranı (KKO) ocak ayında bir önceki aya göre 0,9 puan gerileyerek %76,4 oldu. KKO'yu oluşturan alt endeksler incelendiğinde, tüketim malları, ara mallar ve yatırım malları imalatının bir önceki aya göre gerilediği görülüyor. Kapasite kullanım oranındaki gerilemeyle uygulanan sıkı para politikası arasında paralellik olduğu değerlendiriliyor.

Kapasite Kullanım Oranı (Mevsimsel Etkilerden Arındırılmış)

Kaynak: TCMB

Para Politikası Kurulu Kararı

“Merkez Bankası’ndan 250 Baz Puanlık Artış”

Yılın ilk faiz kararını alan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), politika faizi olarak bilinen bir haftalık repo ihale faiz oranını beklentiler doğrultusunda %42,5’ten %45 düzeyine çıkardı. Böylece gerçekleşen enflasyon ile ortalama fonlama maliyeti arasındaki fark kasım 2021’den bu yana ilk kez 20 puanın altını gördü. Özet metinde öne çıkan hususlar ise:

- ✓ **Parasal sıkılaştırma adımlarının sonlandırıldığı işareti:** Dezenflasyonun tesisi için gerekli parasal sıkılık düzeyine ulaşıldığı ve bu düzeyin gerektiği müddetçe sürdürüleceği
- ✓ **Gerektiğinde gözden geçirme:** Enflasyon görünümü üzerinde belirgin ve kalıcı riskler oluşması durumunda parasal sıkılaştırmanın yeniden gözden geçirileceği
- ✓ **Enflasyonda sınırlı iyileşme:** Yurt içi talebin seviyesi, hizmet fiyatlarındaki katılık ve jeopolitik riskler enflasyon baskılarını canlı tutmaktadır. Ancak parasal sıkılaştırmanın finansal koşullara yansımaları yurt içi talepteki dengelenme ile dezenflasyon sürecine uyumludur. Böylece enflasyon beklentileri ve fiyatlama davranışlarında sınırlı bir iyileşme olduğunun değerlendirilmesi
- ✓ **Miktarsal sıkılaştırmaya devam:** Sadeleşme süreci ile uyumlu, kredi arzını ve mevduat faizindeki oynaklıkları gözetken makroihtiyati kararlar ile parasal aktarım mekanizmasının desteklenmesi ve sterilizasyon araçlarının çeşitliliği ile miktarsal sıkılaştırmanın devam etmesi şeklinde sıralanabilir.

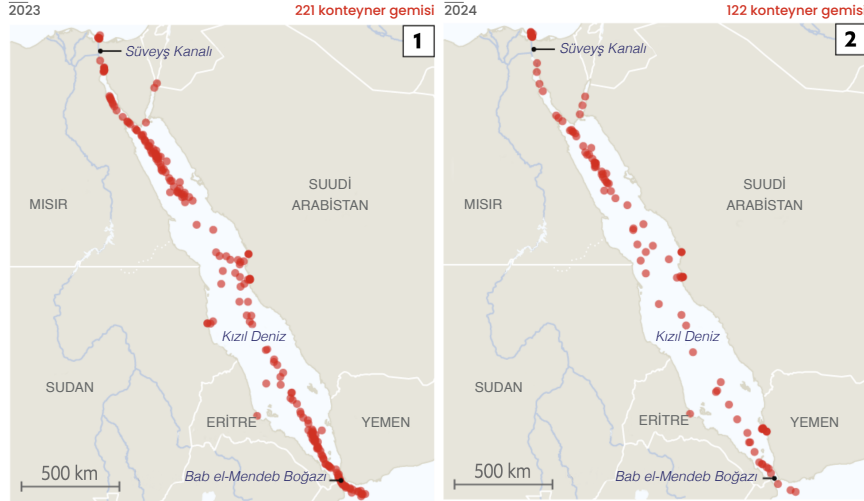
Kızıldeniz’de Çalan Çanlar

“Kızıldeniz ve Süveyş Kanalı’ndaki Tehlike”

Asya, Orta Doğu ve Avrupa’yı birbirine bağlayan Kızıldeniz ve Süveyş Kanalı, uluslararası küresel taşımacılığın dolayısıyla küresel ticaretin bel kemiği durumunda. Zira dünya ticaretine konu malların %12’si; dünya konteyner trafiğinin de %30’u bu rotada dümen sallıyor. Sadece geçtiğimiz yıl 24 bin gemi Kızıldeniz’den geçiş sağladı. Ancak Yemen’deki İran destekli Husilerin başta İsrail’e ardından diğer gemilere yönelik saldırıları birçok şirketin, enerji ve tüketim malları sevkiyatında rota değişikliği yapmasına neden oldu.

The Economist’in, gemi hareketlerini izleyerek analiz eden MarineTraffic’ten gelen verileri kullanarak hazırladığı harita ise güzergahtaki son durumu gösteriyor. Verilere göre, 4-11 Ocak 2023 tarihinde Kızıldeniz ve Süveyş Kanalı üzerinden 200’den fazla konteyner gemisi geçti. 2024’ün aynı haftasında geçen gemi sayısı ise 122 ile sınırlı. Alman düşünce kuruluşu Kiel Enstitüsü ise mevcut kargo hacminin beklenenden %66 daha düşük olduğunu hesapladı. Öte yandan pandeminin etkilerinin yoğun olarak devam ettiği Aralık 2022’de bile günde ortalama 450 bin standart konteyner bu yol üzerinden taşınyordu.

Kızıldeniz ve Süveyş Kanalı Konteyner Gemisi Geçişi, 4-11 Ocak

Kaynak: The Economist

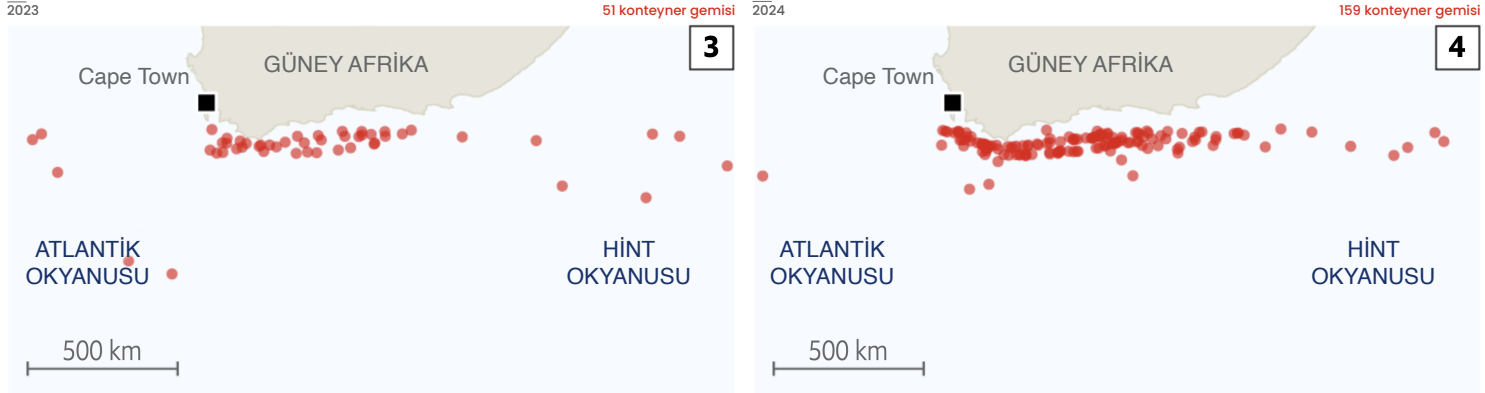
Kızıldeniz’de Çalan Çanlar

“Alternatif Güzergahlarda Rotayı Yeniden Oluşturmak”

Asya ile Avrupa arasını düzenli olarak kullanan konteyner gemileri ise alternatif güzergahlara doğru rotalarını yeniden oluşturmuş durumda. Bu nedenle gemiler artık Afrika ve Ümit Burnu üzerinden seyahatlerini gerçekleştiriyorlar. Geçen yıl bu rotayı kullanan gemi sayısının 51 olduğu kaydedilirken; şimdilerde bu sayının 3 kattan fazla artış gösterdiği görülüyor.

Tedarik zincirleri üzerinde baskıya neden olan alternatif yollar, hem taşımacılık maliyetlerini hem de sürelerini olumsuz yönde etkiliyor. Şangay’dan Rotterdam’a olan seyahati Kızıldeniz üzerinden gerçekleştirmemek fazladan 10 güne mal olabiliyor. Diğer taraftan Dwery Dünya Konteyner Endeksi’ne göre ortalama spot navlun fiyatı 11 Ocak ile biten haftada geçen yıla göre %42 artış kaydederek 3072 dolara yükseldi. Şanghay-Rotterdam ve Şanghay-Los Angeles arası taşımacılık maliyetleri ise ortalama 5 bin dolara yaklaşıyor.

Ümit Burnu Konteyner Gemisi Geçışı, 4-11 Ocak

2024 Dünya Ekonomik Durumu ve Beklentiler Raporu

“Dünya Ekonomisi, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini (SKH) Tehdit Eden Çoklu Krizlerle Mücadele Ediyor”

Birleşmiş Milletler’in yayınladığı 2024 Dünya Ekonomik Durumu ve Beklentileri raporu, küresel ekonominin karşı karşıya olduğu çeşitli zorluklara odaklanarak sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmayı tehdit eden çoklu krizlere vurgu yapıyor. Küresel ekonomik büyüme beklentileri aşmasına rağmen gelişmiş ekonomiler jeopolitik gerilimler ve sıklığı artan aşırı hava olaylarıyla mücadele ederken, sıkı finansal koşullar da küresel ticaret ve endüstriyel üretim için ciddi riskler olarak görülüyor.

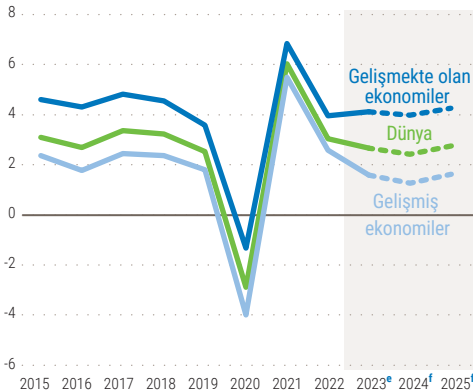
Raporda öne çıkan riskler ve beklentiler;

“2024 yılında, büyük ve cesur yatırımların önünü açarak sürdürülebilir kalkınmayı ve iklim eylemini teşvik edebilir ve küresel ekonomiyi herkes için daha güçlü bir büyüme yoluna sokabiliriz.”

- António Guterres
BM Genel Sekreteri

1. Küresel Ekonomik Büyüme

Küresel Büyüme (%)

✓ 2023 yılı için %2,7 olarak tahmin edilen küresel ekonomi büyüme oranı, 2024 yılında %2,4'e düşecek. Bu oran pandemi öncesi %3 düzeyinde olan büyüme hızının altında bir seyir izliyor.

2. Küresel ve Finansal Zorluklar

- ✓ Sürekli yüksek faiz oranları, artan çatışmalar, zayıf uluslararası ticaret ve artan iklim felaketleri küresel büyümeyi tehdit eden önemli zorluklar olarak öne çıkıyor.
- ✓ Daha sıkı kredi koşulları ve yüksek borçlanma maliyetleri, dünya ekonomisini canlandırmak, iklim değişikliğiyle mücadele etmek ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine (SKH) yönelik ilerlemeyi hızlandırmak için zorlu engeller oluşturuyor.

2024 Dünya Ekonomik Durumu ve Beklentiler Raporu

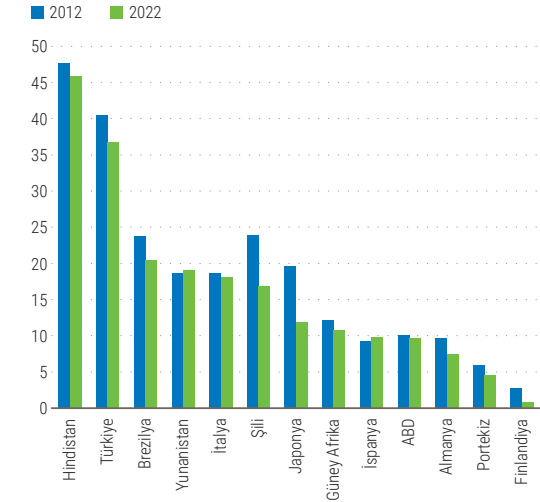
3. Durgunluk, Enflasyon ve Mali Zorluklar

- ✓ ABD başta olmak üzere birçok gelişmiş ekonomide, yüksek faiz oranları, azalan tüketici harcamaları ve zayıflayan işgücü piyasaları nedeniyle 2024'te büyümenin yavaşlaması öngörülmüyor.
- ✓ 2023 yılında %5,7 olan küresel enflasyonun 2024 yılında tahmini olarak %3,9'a düşmesi bekleniyor. Buna ek olarak birçok ülkede fiyat baskılarının yüksek olması ve jeopolitik çatışmaların devam etmesi sorunu enflasyonu yeniden artırma riskini taşıyor.
- ✓ Gelişmekte olan ülkelerin yaklaşık dörtte birinde, yıllık enflasyonun 2024'te %10'u aşması öngörülmüyor. 2023 yılında gelişmekte olan ekonomilerde tüketici fiyatları; tedarik zinciri bozuklukları, çatışmalar ve aşırı hava olayları nedeniyle yüksek kaldı. Bu durum özellikle en yoksul haneleri olumsuz etkiledi.

4. Küresel İşgücü Piyasalarındaki Dengesiz Toparlanma

- ✓ Gelişmiş ekonomilerde işgücü piyasaları dirençli kalsa da birçok gelişmekte olan ülkede işsizlik oranları pandemi öncesi seviyelere henüz dönemedi.
- ✓ Küresel cinsiyet istihdam açığı devam ederken, cinsiyete dayalı ücret farklılıkları bazı mesleklerde daha da genişledi.

Erkek ve Kadın İstihdam Oranları Arasındaki Farklar (%)

iTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tasarım ve Hazırlık | Stratejik Araştırmalar Merkezi

itokurumsal

www.ito.org.tr